

לשכת רב

הפקולטה למדעי היהדות
הקמפוס

דף שבועי

פרשת ויקהל,

מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
תשס"ח

מספר 745

ע"ש הלנה ופאול שולמן

תגובה למאמרו של פרופ' קוה*

אני מבקש להעיר הערה למאמרו של פרופ' משה קוה. הערתי אינה מתייחסת לגופם ולעיקרם של הדברים, אלא לאי-דיוקים שנפלו לע"ד במאמר.

אמנם נכונים הם דבריו של הכותב, שמשך רבנו בהתייבבו בפני פרעה בפעם הראשונה לא השתמש בדיוק בלשון שבה נצטווה מאת ה' לומר לפרעה: וּבֹאֵת אֶתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְאָמַרְתָּם אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעֶבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נִלְכָּה נָא... וְנִזְבַּחְתָּה לָהּ אֱלֹהֵינוּ (ג:יח). דברים אלה מזהים את השולח כ-"ה' אֱלֹהֵי הָעֶבְרִיִּים". לעומת זאת משה אומר לפרעה: כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיֵּחָגּוּ לִי בַמִּדְבָּר (ה:א). ה' מזהה כ-"אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", ו "הָעֶבְרִיִּים" מזהים כ-"עמי".

בהמשך המאמר טוען פרופ' קוה שמשך המתלונן לפני ה': "לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי" (ה:כב) משתמש בביטוי "עם" שאותו לא שמע מעולם מהקב"ה. אולם כבר בהתגלות הראשונה אומר ה' למשה: "רְאֵה רְאִיתִי אֶת עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נְגִשָׁיו כִּי יְדַעְתִּי אֶת מִכְאָבִיו" (ג:ז). ובהמשך הפרק אנו קוראים: "וְעַתָּה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲהוּ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" (י), וכן: "וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לֶךָ הָאוֹת כִּי אֲנִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה" (יב) ועוד.

המסקנה מן הכתובים הללו היא שמשך אכן שמע מפי ה' את הביטוי "עם" כמתייחס לבני ישראל, ולכן אין זה מדויק שה' פונה למשה ומשתמש במילים חלופיות באמירתו כי יגאל ממצרים "את הקבוצה שאני עדיין לא הגדרתי" כדבריו של פרופ' קוה.

בברכת יגדיל תורה ויאדיר
ד"ר זבולון בוארון
נתניה

* תגובת הכותב קוצרה ע"י מערכת הדף ותומצתה משיקולי מקום.